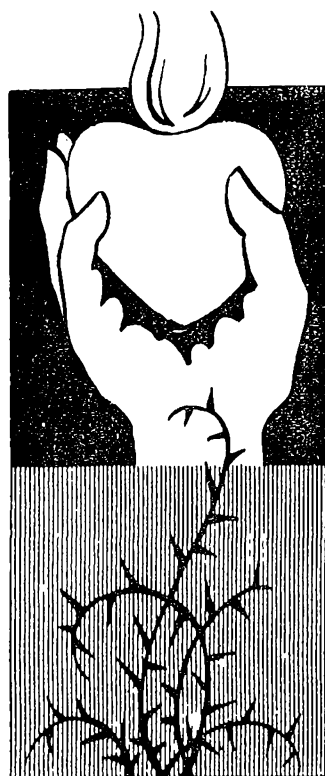

KÁLVINISTA VILÁG

TARTALOM:

Dr. Tavaszy S. Karácsonyi konceptus. — *G. L.:* Dr. Bene Ferenc. — Egyházkerületi közgyűlés. — *Biró Sándor:* Sub pondera crescit palma. — *B. S.:* Missziói parancs a ref. egyházban. — *Dr. Tavaszy Sándor:* Sófalyv Károly. — *Irodalom-Művészet.* — *Krónika.* — Szerkesztői üzenetek.

V. ÉVF.

1931.

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR

23.—24.

S Z Á M

Lehetséges, hogy 1,000.000 lelt kap. — Bizonyos, hogy minden pénznél többet érő szeretetet ad az, aki száz lelért

református kórház-sorsjegyet

vesz.

A könyörülő samaritánus idejét, pénzét, szeretetét áldozta jó szívvél és örömmel arra a célra, hogy egy szegény sebesült idegen felgyógyulását elősegítse, — pedig az a beteg nem is az ő fajából való volt. A református kórházakció a magyar református hívek áldozatkészségét kéri egy magyar református gyógyintézet céljára. A mi magyar református testvéri közösségünk filléreiből kell felépülnie a magyar orvostudomány, a református diakonisszaszolgálat magyar és református kórházának! Nem szabad késlekedni! Nem szabad vonakodni! — Minden lelkészi hivatalnál, minden nőszövetségnél kaphatók a református kórház sorsjegyei!

Faja és hite ellen vét, aki nem vásárol belőlük!

Második huzás december 22-én.

Most jelent meg a Losonczy Br. Bánffy család kiadásában

Br. Bánffy Jánosné Wesselényi Jozefa bárónő emlékirata

1848—49-iki élményeiről.

Az emlékiratot Kelemen Lajos, a kiváló történész rendezte sajtó alá és irt hozzá életrajzot.

A könyv ára 60 Lei.

Megrendelhető az „Ifju Erdély” kiadóhivatalában Cluj—Kolozsvár, Református Theologia

**KOLOZSVÁRI
TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK R.-T.**
Cluj (Kolozsvár), Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.

Betéteket előnyös kamat mellett fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza. - Olcsó kölcsönöket nyújt.

Fiókjai: Dej, Dicsőánmártin, Alba-Iulia, Târgu-Mures, Oradea és Timișoara. (Dés, Dicsőszenimárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárád és Temesvár.)

Saját tőkéi: 145 millió Lei.

Affiliált intézetek:
Torda-aranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Turda (Torda), Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Alud (Nagyenyed), Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Odorheiu (Székelyudvarhely) és Cristur (Székelykeresztúr), Szászrégenvidéki Takaréki és Hitel Rt. Reghin (Szászrégen), Népbank Rt. Huedin (Bánffy-Hunyad), Szamosújvári Hitelbank Rt. Gherla (Sz.ujvár)

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.
Engedélyezett devizahely.
Áruraktárai a vasut mellett.

**GAZDÁK
TAKARÉKPÉNZTÁRA**

**KOLOZSVÁR,
Calea Victoriei
38**

Betéteket legelőnyösebben kamatoztat, váltókölcsönöket folyósít.

KÁLVINISTA VILÁG

SZERKESZTI Dr. TAVASZY SÁNDOR

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lei. Egész évre 120 Lei
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

V. ÉVFOLYAM

1931. DECEMBER 1.—15.

23.—24. SZÁM

Karácsonyi ünnepi konceptus.

— Ünnepi légátusaink megbízó levele. —

A kolozsvári református theologiai Fakultás Tanári Kara testvéri üdvözlését küldi a légátust-fogadó gyülekezetek hiveinek!

„Ne féljeteK, mert imé hirdetek néktek nagy örömöK,
mely az egész népnek öröme léssen: Mert született néktek
ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus a Dávid városában.“
Lukács 2; 10—11.

Kedves Atyámfiai!

Akik Karácsonyt **csak** a költészetéért és hangulatáért ünnepelték, azoknak most nincs mit várnunk a Karácsonytól, egészen bizonyosan üres kézzel fog elmenni mellettük. Akik a Karácsonyt a Krisztus megtestesüléséért ünnepelték, azoknak ma nagyobb okuk van az ünneplésre, mert nagy szükségükben még több vigasztalást nyernek és még boldogabb és még ujongóbb örömmel fogják fogadni az anyagi kar örömeit: „**Ne féljeteK, mert imé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme léssen.**“ Nekünk erdélyi magyar keresztényeknek és nekünk erdélyi magyar reformátusoknak **ma** az a hivatásunk ebben a zürzavaros, ebben a kétségbeesett világban, hogy megmutassuk, hogyan lehet Krisztus által a félelmet örömmel, az aggodalmakat derült bizalommal, az erőtlenséget erővel legyőzni. Nekünk **ma** az a rendeltetésünk, hogy megmutassuk és életünk tetteivel naponként kiabrázoljuk, hogy reánk nézve a Krisztusban való hit, a „keresztény“ név nem egy üres cégér, hanem az új életnek, a megújuló és győzedelmes életnek a forrása. Mi dacosan vágjuk ennek a mai elnyomott világnak a szemébe: „**Mindenütt nyomorgattatunk, de meg nem szorítottatunk; kétségkedünk, de nem esünk kétségbe; üldöztetünk, de el nem hagytatunk; tiportatunk, de el nem veszünk.** (II. Kor. 4:8—9.)“ Ennek a hatalmas és erős „de“-nek a bethlehemi jászol a keze. Jöhetnek még sulyosabb és még megpróbálóbóbb idők, ennek a mai világnak démoni hatalmai elvehetnek és összetörhetnek mindent, ami még értéket jelent számunkra, ebben a mai életben, de ama bethlehemi csillagot, amelyet egyszer a keleti bölcsek láttak, amely vezette őket és amely felett „igen nagy örömmel örvendeztek“, azt a csillagot semmiféle emberi gonoszság és semmiféle „válság“-ot okozó emberi akarat le nem tépheti az égboltról. Az a bethlehemi csillag **ma** is ragyog a mi hitünk ragyogó égboltján és ama bethlehemi csillag ma is villog a mi tekintetünk előtt és ma is vezet és egészen bizonyosan **átvezet** életünk jelenvaló szenvedéseit, nyomorúságait és **átvezet** ama szakadékokon, amelyek ma előttünk tángonganak. „Ne féljeteK .!“ valljátok, hirdesséteK, mert van okotok nem félni, mert az Úr-isten ítélő, fenyítő, de védelmező erős karja alatt vagytok! Krisztus megtestesült, belépett a mi életünkbe, ezt hirdeti a karácsonyi evangélium! Ennek a minden idők felett álló öröme-üzenetnek a hirdetésére küldjük el a gyülekezetekbe a mi ifjú atyánkfíát, kedves hallgatónkat, és kérünk Titeket Atyámfiai fogadjátok őt szívesen és fogadjátok az általa hirdetett evangéliumot, a Krisztus tekintélye alatt, engedelmes szívvel. Az Úr pedig tegye áldottá a Ti ünnepléséteket és adjon a Ti szívetekbe békességet és reménységet!

A kolozsvári református theologiai Fakultás Tanári Kara nevében:

Kolozsvárt, 1931. Karácsony hava.

Dr. Tavasz Sándor,
igazgató-professzor.

Dr. Bene Ferenc.

Dr. Bene Ferenc, egyházkerületi főgondnok.

Amikor egyházkerületünk bizalma Bene Ferencet arra a tisztségre méltatta, melynél nagyobb református ember el nem érhet, nem hiszem, hogy lett volna nemcsak az erdélyi református, hanem az erdélyi magyar közéletnek egyellen munkása is, aki előtt ismeretlen lett volna Bene Ferenc markáns alakja. És ha valaki mégis megkérdezte volna: ki ez a Bene Ferenc?, a legtöbben csodálkozva felelték volna: hát nem ismered? hogy lehet, hogy nem ismered? Lehetetlen, hogy ne találkoztál volna vele valahol! És mindenki tudott volna mondani valami érdekeset és kedveset arról: hol, hogy és milyen körülmények között ismerte meg.

Az érdekes és meglepő azonban az lenne, ha valaki egy csokorba összeszedné mindazt, amit a különböző emberek tudnak róla. — Mert akkor kiszülne, hogy nagyon kevesen ismerik őt. Egy olyan sok színű, sok érdeklődésű, sok munkában forgoló férfit ként állana előttünk, hogy egyszerre zavarba jönnénk, ha valaki komolyan nekünk szegnéne kérdést: Mondd hát, ki tulajdonképpen Bene Ferenc?

Ez a tanácstalanság azonban csak addig tartana, amíg azokra a munkaterekre gondolnánk, amelyeken, mint fegyvertárssal, vagy mint ellenféllel találkoztunk: mint hírlapíróval, mint ügyvéddel, mint a politikai, társadalmi, kulturális, egyházi közélet munkásával. Mert azonnal egységesen, markánsan áll előttünk alakja, ha arra gondolunk: *milyennek*

láttuk őt e sokféle munkatéren! Mindig egész férfinak, akiről egy pillanatig sem voltunk bizonytalanságban afelől: szemben állunk-e vagy egymás mellett! Akit soha sem láttunk a közönyös, télen nézők visszahuzódó, tartózkodó seregében, hanem mindig az első csatasorban, ahol legforróbb volt a harc. És akiről, bármilyen munkatéren láttuk is forgolódni, mindig azt állapíthattuk meg: ez a munka az ő igazi elme. Olyan egészen, teljesen odaadta tudását, idejét, minden erejét és minden gondolatát, egész szívét annak az ügynek. Akinek a sebeket, a kemény támadásait is könnyen, nehézség nélkül el tudtuk feledni, mert harc közben és harc után mindig meg tudta éreztetni, hogy nem ellenünk, hanem az ügyért, az általa egész szívvel vállalt ügyért küzdött csupán.

A legérdekesebb és a legjellegzetesebb szemléiségében mégis csak az, ahogyan Bene Ferenc, aki sokoldalú és kiváló képességeivel minden munkatéren az elsők közé került, lassan, mint egy belső kényszer folytán, mind teljesebben odaadta szívét, rápazarolta egész életét az egyházépítő munkára épen attól az időtől kezdve, amikor a legnehezebb, legtöbb gondot és legkevesebb elismerést termő lett ez a munkatér. Aki a dési egyházközség, a dési és széki egyházmegyék utolsó évtizedének történetét végiglapozza, ezeknek életét, gondjait és örömeit a Bene Ferenc életével elvászthatatlanul egybeforrva szemlélheti. És itt van életének a fordulópontja. Mert az a könnyel-

műséggel határos önzetlenség, az a teljes ráfeledkezés, amellyel odaadja magát ennek a munkának, természetesen és szükségképen teszi ezt a munkát a külső, látható építéstől mind teljesebben a belső, a lelki építés felé fordulóvá, formálja át a paragrafusok, az adminisztráció mesterét: a jogtanácsost és a kormányzó főgondnokot bibliamagyarázó világi pappá, a megszáradt tetemeknek, halódó kicsi gyülekezeteknek új életet hirdető, új életre ébresztő misszináriussává.

Amikor most Bene Ferenc életútjának eme kimagasló állomásánál megállok és reája tekintek, Isten iránti hálaadással nem látok, nem tudok mást látni benne, mint azt a férfiút, akinek ékessége a szív elrejtett embere. Adja Isten, hogy minél többet tudjon annak drága értékeiből megmutatni azon a gyönyörű munka mezőn is, amelyre az erdélyi református egyházkerület bizalma most állított!

G. L.

EGYHÁZUNK MUNKÁJA

Egyházkerületi közgyűlés.

A hírlapokból már ismerik olvasóink a november 23-án tartott egyházkerületi közgyűlés lefolyását. Annak egyes kérdéseire még vissza fogunk térni. Itt a közgyűlés legérdekesebb pontjának, a püspöki jelentésnek a tartalmát mutatjuk be, amely nagyszerű áttekintést nyújt egyházunk utolsó két évről.

A püspöki jelentés az 1929 november 23-iki közgyűlés óta eltelt két esztendőről számol be. Megemlékezik a nagy reformátor, Zwingli Ulrich halálának 400 éves fordulójáról s arról az örökségről, melyet az erdélyi magyar református lélek köszönhet neki. Az elmúlt két esztendő a legsúlyosabb anyagi válságba juttatta az egyházat: ez az a sötét háttér, melyből az evangélium igazságának: a lelki élet diadalának az anyagi romlás felett, ki kell ragyognia. Ismerteti az egyházkerület statisztikai képét és anyagi helyzetét. Az 1930-ik év végén az erdélyi egyházkerület összlélekszáma 511.215 volt, az 1928 év végén konstataált lélekszámmal összevetve a szaporulat 8577.

Az egyházkerület népiskoláinak száma 367, középiskoláinak 13, a szám két év alatt nem változott. A református népiskolai tankötelesek száma: 64.000, ebből 26.000 járt az egyház saját iskoláiba, ami azt mutatja, hogy az egyháznak fokozott mértékben kell vallás-oktatás és belmissziói munka által pótolnia iskoláinak hiányát. A középiskolákban 1988 református és 439 más vallású növendék van. Az egyházkerület népe 35 millió leivel járult 1930-ban egyháza fenntartásához, rendes és rendkívüli adókból, adományokból, szorgalmi jövedelmekből és alapítványokból. Építkezésekre 13 millió leit fordított. Ez a nagy teljesítmény mutatja, hogy mekkora ragaszkodás él a népben még ma is ősi egyháza iránt. Az egyházkerület iskolai szükséglete 64 millió lei volt évenként, amelyben csak 3 millió az ál-

lamsegély; s körülbelül 20.000.000 lei az az összeg, amelyet a megmaradt egyházi vagyon jövedelmén és a rendes adózásán túl önkéntes társadalmi akció révén kell biztosítani s így nem csoda, ha mindig hiány mutatkozik. E tanévben a tanerők szegényes fizetését tovább kell csökkenteni s az iskolafenntartás így is a legnagyobb nehézségekbe fog ütközni. Számítani ma már nagyon nehéz, de imádkozni és szeretni most kell igazán. A lelkészek államsegélye (a központ és teológia államsegélyével együtt) egy év alatt 16 millió lejjel csökkent az állami költségvetés leszállítása folytán, szinte elviselhetetlenné téve a helyzetet.

Ezek után a jelentés beszámol a két év alatt történt személy változásokról, majd ismerteti az esperesi jelentések alapján az egyházmegyék anyagi és lelki állapotát, részletebben is azokét, amelyekben püspöki vizsgálat tartatott. A megvizsgált bekecsaljai és erdővidéki egyházmegyékben 63 gyülekezetet látogatott meg a püspök és munkatársai s az összbenyomás azt volt, hogy ezekben a gyülekezetekben a református nép nagy többségében hűségesen és áldozatosan ragaszkodik hitéhez és nemzetéhez. Egyes gyülekezetekben 39 alkalommal végzett a püspök lelki szolgálatokat. Dicsérettel emeli ki a jelentés az esperesi karnak a püspöki széken végzett egyöntetű és bölcs közreműködését az egyház közérdekeinek és kormányzati egységének érdekében. Különösen hangsúlyozza a jelentés a lelkészi kar tömörülésének és egységének szükségességét a tanulmányi, szolgálati, lelki és fegyelmi egység, az egyöntetű lelkipásztori munka szempontjából, de egyúttal erőteljesen kívánja, hogy ez a tömörülés az egyház törvényes keretein belül, az egyházi hatóságok irányítása alatt és nem azoktól függetlenül alakotandó meg. A lelkészi existenciák biztosításának alapját a világiakkal, a hívekkel való minél szorosabb életközösségben kell megkeresni. Áttérve az iskolaiügyre, a jelentés felhívja mindazokat a nehézségeket, melyekkel ma is küzdeni kell e téren. Megemlékezik a bukaresti elemi iskola, a zilahi és udvarhelyi kollegium, a kolozsvári leánygimnázium püspöki vizsgálatairól s ez intézetekben folyó szép

munkákról. Ismerteti azokat a nagy jelentőségű építkezéseket és intézkedéseket, melyeket az egyházkerület a *nőnevelés* érdekében tett s különösen kiemeli a kolozsvári *szeretetház* reformja érdekében végzett munkát, melyben személyesen is a legtöbbet fáradozott. Elismeréssel ismereteli a *teológiai fakultás* tudományos és nevelői munkáját, ebben való személyes részvételéről beszámolva, sürgeti a lelkésznevelés, történelmi, nemzeti, szociális, caritativ jellegének a hitvallásos teológiai képzéssel való együthaladását. Ismerteti a *tanárképzés* és a református egyetemi ifjúság nevelése érdekében végzett egyházkerületi, valamint személyes munkáját. Megemlékezik az egyetemes magyar főiskolai ifjúság nagy anyagi és szellemi problémái megoldására általa vezetett ankétról.

A püspöki jelentés legkiemelkedőbb része a *lelki életről és belmisszióról* szóló rész. A *vásárnapi iskolai, fiú és leányifjúsági, főiskolai ifjúsági, leány és nőszövetségi* munkák dr. Imre Lajos egyházkerületi belmissziói előadó, Pilder Mária vezetőtitkár, László Dezső és Deák Judit utazótitkárok irányítása alatt hatalmas léptekkel haladtak előre. Az egyházmegyék és az egyházkerületi belmissziói bizottságainak munkájában a püspök tevékeny részt vett. Új ága a misszióknak a *külmissziói munka*, melynek propagálására Babos Sándor lelkész állítatott be, aki később tényleges külmissziói munkába fog menni.

Az *egyházkerületi nőszövetség* kötelékébe ma már több mint 25 ezer nő tartozik, s a szövetségben az egyház lelki és anyagi feladatai egyaránt hatalmas segítőre leltek. Egy év alatt jólékonyságra fordított anyagi teljesítménye 6 millió leit ért el. A püspök 62 alkalommal tartott előadásokat e két év alatt az egyes nőszövetségi tagozatokban s az előadások alkalmával 80.000 lei perselypénz gyűlt össze

szeretetadományokra. Ez év őszén a testvér Királyhágómelléki egyházkerület nőszövetsége is megalakult Nagyváradon s az erdélyivel országos szövetséggé egyesült. A jelentés az idény nagyváradai református nagyhét felhívására hangsúlyozza a *református férfiak szövetségének* megalakítását, a szociális feladatok megoldására. Ez a kérdés a közgyűlés napirendjén szerepel. Örvedetesen számol be a jelentés a *diakonissza intézet* fejlődéséről is. Különböző szanatoriumokban és egyházi intézményeknél már 25 diakonissza teljesít szolgálatot s kiképzés alatt van egy új csoport. Az intézet a püspök közvetlen felügyelete alatt működik. Megemlékezik még a jelentés a *szászvárosi árvaházról*, ahol a diakonisszák gondozása alatt már 48 árva nevelkedik, az *irat-terjesztésről*, mely évente körülbelül 50.000 drb. vallásos könyvet és iratot ad el, a *marosvásárhelyi és nagyváradai nagyhetek* gyönyörű sikereiről, az *új vallástanítási tankönyvek* és az *új istentiszteleti rend* bevezetéséről. Ismerteti az egyház *külföldi kapcsolatait*, azután az *Igazgatótanács* évi működését, megemlékezve Vásárhelyi János püspökhelyettes és az előadói kar buzgó munkájáról; végre a *szinati bizottságok* törvénytervezeti munkájáról számol be s az egyházi törvényalkotásnak a hagyomány és az időszerűség által meghatározott feladataira mutat rá.

A *befejezésben* kijelenti, hogy bár az egyházkerület legutóbbi két évének történetében sok seb, veszteség, szenvedés és súlyos megpróbáltatás van, viszont sok áldott kegyelmi jel, életindulás és gazdag növekedés is mutatkozik, főképen a lelki élet terén, ami Isten iránti buzgó hálára kötelez. A magyar reformátusság még él, még akar és tud élni. Elcsüggedni tehát nem szabad. Megköszöni a Közgyűlés bizalmát és támogatását s azt a jövőre is kérve, a jelentés elfogadását kéri, Isten kegyelmét könyörögve az egyházra.

Sub pondera crescit palma.

Dr. Jancsó Benedek: Erdély története.
Kolozsvár, 1931.

A háborúelőtti s általában az 1867—1918. korszak magyar politikusaiknak súlyos hibái között, talán egy sem volt annyira romboló hatású, mint az a szörnyű centrálisztikus rendszer, mely az ország minden fontosabb ügyét egyetlen helyre sűrítve össze, onnan igyekezett mindenféle kérdést megoldani. Csak a fővárost, ezt a minden más vidéket, ezek ér-

tékeit elhomályosító és elnyelő bálványt látta, elfeledkezve, vagy szándékosan háttérbe szorítva az ország különböző, egymástól eltérő részeinek sajátos helyzetét és kérdéseit. A kiegyezés után hirtelen fellendült és inkább felszínes mint alapos kulturális életben, Budapesten és más nevezetesebb nagyobb számú lakossággal bíró városokban, a gombamódra elszaporodott színházak és kabarék termeibe nem látta és nem ismerte a vidék különös, sajátos életét, annak lakóit és arányszámát, s ha néha hallott is valamit holmi nemzetiségi kérdésről, annak esetleges aggodalmát a Rákosi Jenő harmincmillió magyarországnak fölényes gesztusával űzte el magától.

E tragikomikus tény egyik szomorú következménye volt, hogy a magyarság nagy tömegei előtt ismeretlenek voltak az ország egyes vidékeinek legfontosabb problémái. És

mivel e tényt előidéző centrálisztikus rendszer a közoktatásba is behatolt, a felnövő nemzedék, mely csak középiskolába járt, nem ismerhette meg a szóbanforgó vidékek sajátos múltját sem, hiszen az egységes állameszme csak az egységes ország történetét tanította, mely aztán természetesen e szempontnak megfelelően háttérbe szorította az egyes regionális érdekű kérdések múltját. Így érthető például az jelenség, hogy az erdélyi nemzetiségi kérdéstről, annak múltbeli szerepéről a háború előtt forgalomban lévő középiskolás történeti könyvek olyan röviden és olyan lényegnélküli módon írtak. Ez a körülmény aztán nagyban elősegítette azt, hogy az középiskolákból kikerült magyar középosztály később se nagyon érdeklődjék a dolog iránt.

A felébredés irtóztatós volt. És amit a magyar közoktatás elmúlasztott, ugyancsak igyekezett helyrehozni az utódállamok iskola-rendszere. Annak a nemzedéknek, mely az alsó gimnázialis osztályokban még magyar „nemzeti” történelmet tanult, a felső osztályok már a román történet szemlélet ellenkező pólusú megállapításait vágták szemébe. Meg kellett tanulja, ha addig nem tudta, hogy az ősei folytonosan írtották, keréketörték és mindenféle módon üldözték az erdélyi románokat, délvideki és északi szlávokat, s hogy az utóbbiak építették az igazi kultúrát és civilizációt szemben a barbár „lajosfejű, pofacsontos” magyarokkal, kik csak romboltak és pusztítottak ezer esztendeig Európában, s kiknek egyáltalán alig voltak nagy, egyetemes emberi értékű nagyságai, mert akiket eladdig mint ilyeneket ismert, azok a nemzetiségekből kerültek ki.

Nyilvánvaló dolog, hogy ez a történet-szemlélet is nagyon hasonló az előbbihez, csak hogy természetesen az ellenkező végetlet kell behelyettesíteni. Legjobb bizonyítéka ennek az a tény, hogy a tiszta román vidéken élő középiskolások az érettségi után talán ép olyan keveset tudnak — ha egyáltalán tudnak — az ország kisebbségei lakóiról, mint annakidején a magyarok a nemzetiségekről.

Erdélyben a kisebbségi magyarság a fentebb elmondottak alapján egy sajátos helyzetbe jutott. Idősebb rétegei, kik még a magyar impérium alatt nőttek fel s így természetesen nem kerülhettek a román történet iskolai hatása alá, nem nagyon tudják felfogni és belátni azt az óriási elváltozást, mit az Anghelescu-iskolarendszer előidézett az általa nevelt kisebbségi magyar diákokban. Ez a változás egyrészt a múlt rózsaszínű „nemzeti” eseményeinek a valóságához közelebb álló megszürkülésében, tehát egy egészséges tünetben áll — de másrészt sajnos, a magyar diákok igen nagy százalékánál a kritikai érzék teljes elvesztésében, sőt a saját fajuk hátránvára való téves alkalmazásban jelentkezik.

Beleestek egészen a hivatalos felfogásba úgyannyira, hogy annak állításait minden kritikai reflexio nélküli kezdik exceptálni.

A mondottak különösen Erdély történetére, annak román és magyar feldolgozásaira vonatkoznak. Mindkét részről több munka jelent meg, melyek azonban vagy terjedelmük, vagy felfogásuk speciális volta miatt, nem tudtak egy olyan, az itt élő nemzetek történetét egymás mellett ismertető, művet létrehozni, mely a három különböző nép fejlődését szintetikusán, közönség széles rétegeinek megfelelő formában adhatta volna. Az a tény pedig, hogy az impérium változás után egész az utóbbi évekig az erdélyi magyarság szinte hermetikusan el volt zárva minden határon túli magyar tudományos termék elől, nem nagyon segítette elő az objektív, kritikai vizsgálódást, miután a kétféle szempont közül csak az egyiket ismerhette meg, a másikkal való szembeállítás lehetősége nélkül.

Ezért bír akkora fontossággal reánk nézve a dr. Jancsó Benedek „Mínerva” kiadásában most megjelent „Erdély története.” Szerző egyike volt azon keveseknek, kik a régi Magyarországon alaposan ismerték az „erdélyi kérdést.” Egész élete e kérdés tanulmányozásában telt el; székely őseinek lebírhatatlan energiájával indult el és haladt végig azon a járatlan területen, melyen öléte alig járt valaki. Egydülisége megkapóan emlékeztet a többi nagy, magyar prófétára, kiknek szava az övéhez hasonlóan csak pusztában kiáltó szó volt, amit alig hallott meg valaki. Pedig ő érezte az eljövendő időket hiszen „majd két emberöltőn keresztül ostromolta, ébresztette a magyar közönyt, hogy a nagyhatalmi állás délibáhos dicsősége mögött lássa és értse meg az alattomosan felvonuló veszedelmeket” — de az volt tragikus végzete, hogy azok, akiknek pedig „volt szemük, a látásra, fülük a hallásra” ne lássanak és ne halljanak mint egykor Cassandra elátkozott honfitársai.

Trianon után nagy lelki fájdalomban is Erdélyre, az ittmaradt magyarságra gondolt, melynek „nem volt alkalma úgy ismerni meg saját történetét, mint Erdély történetét.” Hozzáfogott tehát ennek megírásához, s munkájának credménye végre az erdélyi magyar könyvpiacra került.

Könyvének óriási jelentősége van az erdélyi magyarságra nézve, miután lehetővé teszi azt, hogy a népszerű formában ismertesse meg az Erdélyben lakó népek párhuzamos, egymásmelletti életét és fejlődését, illetőleg ezek történeti múltját. Elénkbe tárul e sajátosság, földrajzi és gazdasági szempontból is annyira zárt terület, melynek népei a multban oly sajátos életet éltek, hogy egész természetesen Svájc népeire és helyzetére kell gondolnunk, miután csak ott található fel a mása. Az eddig közkezen forgó könyvekkel

szemben művének az az elsőrangú újítása van, hogy a három erdélyi nép szerepét és jelentőségét egymásmellett, párhuzamosan mutatja meg. Látjuk a szászok, székelyek, románok, magyarok helyzetét és törekvéseit, egymással szemben elfoglalt álláspontjukat, a magyar királyok erdélyi vonatkozású tetteit és azok következményeit. A történeti események mögül élesen domborodik ki az ezeréves tanulság: Erdély akkor volt legboldogabb, aranykorát akkor élte, mikor sajátos érdekeit érvényesítve külön autonóm életet élt saját diétája által választott fejedelme alatt. Valahányszor egy külső hatalom szorosan vett uralma alá fogta akár török, osztrák vagy magyar nyomással, mindig a sajátos erdélyi érdekek szenvedtek legjobban.

A mai erdélyi magyarságnak részletesen ismernie kell ezt a könyvet. Beléje kell mennie, mint az élet iskolájába, mert amint a szerző előszavában írja „a mi erdélyi történetünk lesz a mi legjobb tanítómesterünk.“ De ismernie kell azért is, hogy erőt, kitartást nyerhessen, hitet a jövőben. Olvasásának igazi megacélozó ereje van, hiszen megmutatja, hogy dacára a szörnyű tatár, török és osztrák dúlásoknak. Erdély népei mindig tudtak építeni a romok felett, sőt legtöbbször épen a szenvedések és megpróbáltatások után jött a nyugalmasabb és életteljesebb fejlődés.

Ez az, amire máma is különös szüksége van az erdélyi magyarságnak, s amit igen nagy mértékben erősíthet e könyv is, mikor előszavában kifejezte reményét hogy: „az er-

délyi magyarság történeti múltjának tanulmánya, forrása lesz nemcsak a történeti öntudaton alapuló erős nemzeti érzésnek, hanem annak a higgadt, előrelátó politikai okosságának is, amely annyira szükséges, hogy az erdélyi magyarság a román állam keretében nemcsak létét biztosíthassa, hanem mint a vele együtt élő másfajú nemzetek nemes versenytársa, részes is lehessen abban a művelődési, társadalmi és gazdasági aloktó munkában, amely nemcsak az állam megszilárdulásának, hanem az általános emberi haladásnak is legelső rangú tényezője.“

A történelmi rész után a könyv kiadója egy 25 oldalból álló „Függelék“-ben ismerteti a kontinuitás és székely-eredet elméletek egymást kiegészítő, vagy egymásnak igen gyakran ellentmondó érveit. Különösen az utóbbi kérdés tudományos tárgyalása nagyon aktuális, miután e téren az egész román középosztály, s az ezt irányító román sajtó utóbbi időben tendenciózus, politikai célok miatt fabrikált elméleteket terjeszt, hogy sovíniszta romanizáló céljainak elérését megkönnyíthesse. Nem ártana, ha alapos, részletes, különálló történeti tanulmányokban foglalkoznának történészeink vele, hogy ne szolgálhasson többé egyes politikai törekvések vesszőparipájául.

Olvasóink figyelmét ismételtelen felhívjuk tehát dr. Jancsó Benedek könyvére, mint olyan olvasmányra, melynek szükségességét az erdélyi magyarság élete és jövője napról-napra jobban szemünk elé állítja és parancsolja.

Biró Sándor.

A missziói parancs a református egyházban.

A missziói parancs: „Elmenvén tegyetek tanítványokká minden népeket“ történelemfeletti. Érvényes minden időkre, míg végre Isten lesz minden mindenkiben. E parancs alól épen ezért kibújni nem lehet.

A reformáció telítve volt missziói erővel. Természetes, hogy ezt az erőt egyelőre befelé használta föl. Erre kényszerítve is volt, mert az újonnan alakult gyülekezetek megszervezése, iskolák felállítása, stb. sürgős munka volt, amely igénybevett mindent és mindenkit. A missziói életerő idehaza élte ki magát.

Maguk a reformátorok nem gondolnak a pogányok közötti munkára, a külmisszióra, a missziói parancsra. Luther azt vallotta, hogy a missziói parancs nem vonatkozik a későbbi keresztyénekre. Lutherrel együtt Kálvin is vallja azt, hogy az evangélium már mindenkinek hirdettetik, tehát a missziói megbízásra az apostolok után már senki sem tarthat igényt. Kálvin csupán annyiban gondol a külmisszióra, hogy minden felsőbb hatóságnak

kötelességévé teszi azt, hogy alattvalói között az evangélium hirdetésére is gondja legyen. Kálvin intelmét először a református Hollandia vette szívére és gyarmatainak a pogányok között hirdettette az evangéliumot.

Igy aztán a reformáció korában a nem keresztyén világ és a közöttük való munka teljesen kívül esett a lelkipásztori hivatás látkörén. Ez természetszerűleg nem jelentette azt, hogy a missziói parancs továbbra is érvényben ne maradjon és a későbbi időkben a ref. egyház számára is kötelezővé ne váljon. Európa, majd a többi kontinensek református egyházai kitekintéssel vannak az egész világra, mint ahová küldettek az evangélium hirdetésére, mert ezért „református“ és ezért „egyház“ az egyház. Ma az egész világon minden ref. egyház engedelmessé válik a missziói parancsnak és imádságban, adakozásban, nehéz munkában hordozza azokat a népeket, akikhez még nem jutott el az evangélium, az Isten öröme. A misszió ne-

kik egy egészen *természetes* dolog, mert azért reformátusok, hogy minden egyebet mellőzve az Isten akaratának engedelmeskedjenek és ebben a világban az Isten dicsőségét szolgálják. Aki Jézus Krisztusban a világ kezdetétől fogva a világ végeztéig Szent Lelke és Igéje által magának hitben megegyező sereget gyűjt.

Az egész világon a romániai református egyház az, amelyik idáig még nem vette ki részét a külmisszió nagy munkájából. Annak idején Bethlen Gábor gondoskodott arról, hogy a románság kezébe adja az Isten igéjét, de munkáját nem folytatta senki. Ez a törekvés nagyon közelállott ahhoz, hogy az erdélyi református egyház a külmisszió iránt is felelősséget érezzen. A magyarországi református egyház se olyan rég ébredt fel arra, hogy neki még kötelességei vannak a pogány népekkel szemben is. Egy éve, hogy kiküldte első misszionáriusát Döbrössy Lajos lelkipásztort a bulgáriai törökök közé.

A mi egyházunkkal valahogy megtorpant az Ige útja kelet felé. Valahogy az idők folyamán elaludt (nem kialudt) az a missziói tűz, amely megvolt a reformációban. Minden munkánk arra irányult, hogy megtartsuk a „mi“ egyházunkat. Egy egészen befelé élő, kukac életet éltünk. Védjük, ápolgattuk, tataroztuk magunkat. Munkánkkal el voltunk telve, jó dolgunk volt, nem igen kellett sikraszállni egyházunkért, önelégültek voltunk, azt hittük, hogy tényleg az Isten dicsőségére élünk és minden ténykedésünkkel az Isten dicsőségét szolgáljuk. Arra pedig, hogy az Istennek terve van *ezzel a világgal*; hogy nekünk még feladataink is vannak; hogy a missziói parancs reánk is vonatkozik; hogy a pogányokkal szemben felelősségünk van, arra nem igen gondoltunk. Életünket feltettük az egyházra és kevésbé az Isten akaratára, kegyelmére, segítségére. Követtük hűségesen az egyház rendelkezéseit és kevésbé az Isten parancsolatait s így a missziói parancsból „keresztelési textus“ lett csupán.

Már pedig az Isten Igéje nagyon világosan szemünkbe mondja az Ézsaiás 49. r. 6. versében: „Kevés az, hogy nékem szolgáljék a Jákob nemzettségének megépítésére és Izráel megszabadultjainak visszahozására; sőt a népeknek is világosságul adtalak, hogy üdvöm a föld végéig terjedjen!“

A missziói parancsnak való engedelmeskedés, a misszióért való imádkozás, munka, adakozás, általában a misszió hordozása vissza visz bennünket ahhoz a széles

horizonthoz, ahol az Isten országa terjedését látjuk, ahol mint egyház, mint kollektivitás is meglátjuk a magunk feladatait az Isten ügyének harcában. Ezért a misszió mindig próbára teszi az egyház belső erejét. Ha van egyház, amelyiknek feladata a misszió, úgy a református egyház az, amelyik saját magát tagadja meg, ha mint az Isten Igéjének a sáfára, nem gondol az ő hivatására, a misszióra.

Ma, amikor olyan időket élünk, hogy soha nagyobb szükség és alkalom nem volt az Isten akaratának megakuvás nélküli hirdetésére, akkor érkezett az ideje annak, hogy a református egyház teljes odaadással, minden emberi tervezgetés és vélemény helyett egyedül az Istenre nézve, alázatosan és engedelmesen vegye fel a misszió gondját és vigye harcba a maga erejét.

Elérkezett az ideje annak, hogy az a missziói tűz, amely ott lobogott az apostolokban és a reformáció embereiben, ismét föléledjen és hasson idehaza és odakünn a misszió első csatársaiban.

B. S.

Református kórházsorsjátékunk. Közeledek a református kórházsorsjáték 2. húzásának ideje. December 22-én 935.000 lei kerül kisorsolásra. A nyeremények készpénzben való kifizetését egyházkerületünk pénztára eszközli.

Kérjük olvasóinkat, hogy a húzás közeli dátumára való tekintettel fokozott mértékben hívják fel gyülekezetük tagjainak figyelmét a kórházsorsjegy-akcióra s buzdítsák őket, hogy vásároljanak sorsjegyeket.

Még ha nehézségbe ütközik is a sorsjegy-vételhez szükséges 100 lei előteremtése, akkor is késznek kell lenni az áldozatra az áldott és nemes cél érdekében. A református magyar kórházra anyaszentegyházunknak és népünknek feltétlen szüksége van — és éppen ma, amikor a napok gonoszabbak mint bármikor voltak, még sokkal szükségesebb egy ilyen intézmény érdekében az egyetemes összefogás, mint a jó időkben.

Krisztus legfelségesebb csodái a beteggyógyítások voltak. Nagy reformátorunkat, Kálvint, komor és hideg embernek képzeli a közfelfogás, pedig meleg szeretet élt a lelkében s házában mindig volt egy-két beteg diák, vagy vándor, akiket ő maga gyógyított. Sokszor egész kis kórház volt az otthonban. Keresztyén és kálvinista kötelességünk tehát a kórház felépítése és e kötelesség alól senkinek sem szabad magát kivonnia.

Az összes sorsjegyek mindhárom húzásra érvényesek, tehát azok a számok, amelyeket november 30-i első osztályon nem sorsoltak ki, minden megújítás nélkül tovább játszanak a másik két osztály húzáson is.

Sófalyv Károly.

Ötvenévi lelkészi és huszonnégyévi esperesi szolgálat után az újévvél nyugalomba vonult a rettegi egyházközség igazi pásztori lelkű papja a széki egyházmegye igazi vezetésre termett volt esperese: Sófalyv Károly. Ötven év az erdélyi kálvinizmus szolgálatában! Milyen tekintélyes idő! Vajjon ki fogja valamikor számba venni ennek a szolgálatnak nemcsak a látható, de még inkább, a láthatatlan nyomait? Tudom, hogy az Uristen számon tartja még a hajszálainkat is! Ezt az óhajtott számbavételt én nem is a Sófalyv Károly érdekében, hanem az Uristen erdélyi szolgálói érdekében kívánám. Fialat püspöki titkár korom óta, amikor először nyerhettem betekintést az erdélyi Sion életébe és tekintetem át azt a nagy munkamezőt, amely a mi lelkipásztori karunk előtt áll: **Sófalyv Károly mindig úgy állott előttem és áll mai napig is, mint a komoly kötelesség teljesítésnek, az ernyedetlen szolgálatnak és a hőles vezetésre való rátermettségnek a példányképe.**

Nem tudom felejtetni azt az őszinte szolgatársi tiszteltet és nagyrabecsülést, amelyet holdogemlékű Kenessey püspök — nyilvános és bizalmas megnyilatkozásaiban — tanúsított Sófalyv Károllyal szemben.

Az erdélyi föld és az erdélyi lélek erejét mutatja az a tény, hogy ezt a törzsgyökeres alföldi embert annyira megragadta és a magáévá tette, hogy ha alföldi beszédmódját és hangsúlyozását nem őrizte volna meg annyira, senki sem gondolná, hogy nem igazi bennszülött erdélyivel van dolga. Merőben erdélyi az ő tusakodó szeretete minden magyar és kálvinista ügyért, erdélyi az ő szívóssága minden nagy ügy szolgálatában, erdélyi az ő körültekintő bölcsesége, de erdélyi az ő predestinációs hite, de az, még a politikája is. Csongrádban Szentesen született 1860. június 18-án. Édes atya Sófalyv Ézsaiás előbb szentesi, majd hódmezővásárhelyi kántor volt, de híres és széphangú kántor. Édes anyja Kiss Bálint szentesi lelkész, békáshánati esperes és akadémiai tag unokája és Kiss Ferencnek a francia szépművészeti és tudományos akadémia legelső magyar levelezőtagjának a leánya. Ennyi nagyszerű családi hagyománnyal gazdagon lépett Sófalyv Károly a debreceni theologiai akadémia hallgatóinak sorába és végezte azt 1882-ben. Kilenc éven át Szabó János békáshánati esperes mellett szolgált mint káplán s jött 1892-ben Erdélybe. Előbb Magyardecén, majd 1901-től Kékesen és 1905-től Rettegen szolgált és szolgál mind a mai napig. Ez alkalommal nem kísérel meg felsorolni azt a sok szolgálatot, amelyet annyi megpróbáltatás között végzett Erdély egyik legnehezebb területén Szolnok-Doboka megyében, úgy is mint lelkipásztor, úgy is mint esperes, de áldom az Istent, hogy ezzel a sok szolgálattal Erdélyt megajándékozta és kívánom, hogy az Uristen áldja meg őt hűség és hitvesével együtt békeséges és boldog öregességgel!

Tavaszy Sándor.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Theologiai tanulmányok. A pápai református főiskola négyszázéves jubileumi ünnepére írták és kiadták a pápai református theologiai akadémia tanárai. Nagy nyolcadrés alakú könyv 1931-ben jelent meg Pápán, 771 oldalon. Ára 20 pengő. Ez a hatalmas munka öt, külön-külön is egy-egy könyvet kitevő, tanulmányt tartalmaz. És pedig: I. Tóth Lajos: A páskha eredete és történeti fejlődése, II. Pongrácz József: Pál apostol Efezusban, III.

Dr. Tóth Endre: Mándi Márton István élete, IV. Dr. Trócsányi D. zsó: Mándi Márton István tudományos munkássága és V. Török István: Barth Károly theológiájának kezdete címek alatt. Az első tanulmány 92, a második 135, a harmadik 200, a negyedik 225 és az ötödik 92 oldalt foglal magában. Az egyes tanulmányokat nem ismerteljük külön-külön, csupán azt kívánjuk megállapítani, hogy az egyetemes vonatkozású theologiai tanulmányok (az első, második és ötödik) a jelenkori theologiai tudományosságnak mind a legkritikusabb kérdései előtt nyitnak meg széles tekintést. A Tóth Lajos tanulmánya a páskha problémájáról és a Pongrácz József Pál apostolja akkora irodalmi felkészültséget árul el, hogy örömmel és Isten előtti hállával kell meg-

állapítanunk, hogy ilyen komoly és súlyos theologusokkal áldotta meg a mi sanyarú viszonyok között is virágzó magyar theologiai irodalmunkat. Mind a két tanulmány az ószövetségi és az újszövetségi vallástörténet egész mezején tájékoztat és alapos utánjárással és bölcs megítéléssel igyekszik megoldani saját problémáját. Az ötödik tanulmány, amelyet az ifjú tudós *Török István* a Barth theológiájának kezdete c. alatt írt, a tudományos ákribiának, a gondos elemzésnek és a nagyszerű tájékozottságnak minden kritériumát magán viseli. Aki korunk eme nagyszerű theológiájának a problematikájába bele akar nézni, az mindenekelőtt a *Török István* könyvét vegye a kezébe és azzal induljon el. A III. és IV. tanulmány *Mándi Márton* Istvánnak, a pápai főiskola százévvvel ezelőtt elhalt nagy újjászervezőjének életével és nagyszerű tudományos munkásságának a kérdéseivel foglalkozik. Az előbbi *Dr. Tóth Endre* a pápai theologiai akadémia egyházhistórikusa, a másodikat pedig *Dr. Trócsányi Dezső* az akadémia filozófiai professzora írta meg. Illesse különös elismerés a két kiváló kutatót és író. Öröm olvasni ezeket a pompás tanulmányokat, amelyek annyi fáradsággal és gondos historiai megítéléssel mutatják fel előttünk *Mándi Márton* Istvánnak, ennek a nagyszerű magyar filozófusnak és kultúrhősnek az alakját. Amikor ezeket a tanulmányokat végigolvastuk, az volt az érzésünk, hogy sokkal gazdagabbak lettünk a mi magyar kálvinista tudományosságunkban és kultúránkban. Legyen az Uristené minden dicsőség, hogy minekünk ilyen munkásokat adott és illesse teljes elismerés a pápai theologiai akadémiát, hogy ezial a szép és nagyszabású munkával is gazdagabbá tette a mi sokszor lebecsült, pedig jórésztben nem ismert magyar református theologiai irodalmunkat.

T. S.

Dr. Lampérth Géza: A pápai református főiskola története. Pápa, 1931. 200 lap, 27 fényképpel. Az erdélyi magyar kálvinizmus iskoláinak mai nehéz, szinte kétségbeejtő napjaiban különös gyönyörűséggel olvassuk szerző sok gonddal és szeretettel megírt munkáját, mely a pápai főiskolai nyomda kiadásában jelent meg, a híres intézmény alapításának 400 éves évfordulója alkalmával. Valóban nem lehetett volna fényesebb módon az emlékeztetekbe vésni a tény jelentőségét, a magyar protestantizmus kultúrmissziójának eme hatalmas tanúbizonyságát. Iskoláztatásunk múltjáról a magyar közönségnek csak ködbevesz, vagy egyes regényekből visszamaradt romantikus képei vannak, mivel a nagy apparátussal készült tudományos történeti művek rendszerint nem jutnak a közönség széles rétegei kezébe. E kidavány hivatott arra, hogy a magyar protestantizmus olvasó közönsége között minél jobban elterjedve, megismertesse a pápai főiskola múltját. Hogy táruljon fel annak

messzi századokból felénk néző külső és belső arca, az a heroikus megható, görcsös ragaszkodás, mellyel a pápai és környéki reformátusok dédelgették az egyház eme „veteményes kert”-jét, nem engedve, hogy más városokba (Győr, Komárom) költöztessék azt, habár néha óriási áldozatokkal tudták csak megtartani. Mai iskoláztatásunk válságos korszakában nem ártana, ha pedagógusaink szorgalmasan olvasgatnánk eme híres, az angol College-okkal vetekedő ősi intézményeink múltját, melyben olyan diáktársadalom nevelkedett, amelyik „nélkülözni, dolgozni, a külső siker reménye nélkül is a kollegiumban tanult meg.” A mai válságot is csak ilyen nemzedék tudja legyőzni.

Biró Sándor.

Dr. Varga Bálint: Marot Kelemen, Budapest, 1931. Széleskörű forrástanulmányozás alapján készült ez a kis, 64 oldalas irodalomtörténeti munka, mely a francia XVI. századbeli irodalom egyik letehetősebb költőjének, Marot Kelemennek életét és költészetét ismerteti. Hű képet fest a franciák által ma is olvasott gyakran idézett „gentil Clément” életéről, verseinek tartalmáról, a keletkezési körülményekről. Mivel inkább irodalomtörténeti szempont vezette szerzőt munkája felosztásában, valószínűleg ezért, kevés hely jutott a zsoltsárfordításokra, pedig az a 49 darab lefordított zsoltsár bizonyára több figyelmet érdemel, mint amit a szerző 5 oldalon át fordította reá. Ez azonban nem alterálja véleményünket, mely szerint műve által szerző értékes szolgálatot tett irodalomtörténetünknek.

Biró Sándor.

Gazdag tartalommal jelent meg a Magyar Kálvinisták Naptárának 1932. évi kötete Gonda Béla és Töltéssy Zoltán szerkesztésében. A 120 oldalas naptár ára mindössze 70 fillér. A naptár érdekességei közül különösen kiemeljük Balthazár püspök gyermek- és ifjúkori képeit, a református világ „nagy öreg”-je, Dókus Ernő felfedezés számba menő életrajzát, Ravasz László Corvin-láncos fényképét, melyet képen és írásban követnek az elszakadt területen szolgáló új magyar református püspökök. Jó szolgálatot tesz ezzel a naptárral Komoly értéke továbbá dr. Kiss Ferenc hatalmas előadása a Református Szeretet-Szövetségről. Török misszió, zsinati beszámoló, a Református Szociális Misszió, a magyar református miniszterelnökök története, a sárospataki jubileum eseményei, a pápai templom építésének megindító történetei, a párisi magyar reformátusok dolgai mellett nem kis mértékben gazdagítják a naptárt a holland református nők életéről, a hugyi-i asszonyok papucsáról, stb. szóló hangulatos cikkek, nem is szólva a szépirodalmi részről. Ifjú és öreg egyformán megtalálja benne a magáét. A szokásos naptári, gazdasági, stb. vonatkozások mellett újítás a belmissziói, szociális és missziói intézmények és egyesületek, továbbá a reformá-

tus diákinternátusok feltételeinek — tudunkkal először itt közölt — pontos jegyzéke. A naptár a vasárnap megszentelésének jegyében született meg s közöl napi bibliaolvasó kalauzt is. Összesen 34 kép díszíti a kötetet, mely olcsósága révén bizonyára mindenfelé hódítani fog. Megrendelhető a Bethlen könyvkereskedésben, Budapest, Kálvin-tér 8. Terjesztők kedvezményeket kapnak.

Buday Árpád: Daciei superior egyeteme. Budapest, 1931. 21 lap. Két éve jelent meg Onisifor Ghibu kolozsvári egyetemi tanár nagy munkája „Universitatea Daciei Superioare” címmel, mely propaganda céllal írt, szép kiállítású mű azt akarja bizonyítani, hogy a kolozsvári magyar egyetem felállítása útjában állott a román egyetem állítására régóta kezdődött törekvéseknek és lehetetlenné tette azt. A munka azt állítja, hogy Oroszországban is (Movilas Péter) és Magyarországon is (Oláh Miklós) románok voltak, akik az egyetemi oktatás alapját megvetették s a kolozsvári magyar egyetemre, mely magyarosító céllal alapított, részben nem magyar nevű, részben csekély tudományos készültségű egyének kerültek.

Ezt a könyvet cáfolja Buday Árpád fenti című füzetében, nagy és alapos történeti tudással, adataira hivatkozva mulatva ki a Ghibu könyve adatainak részben téves, részben tendenciózusan felhasznált voltát. Nincs helyünk arra, hogy részletesen reámutassunk, hogyan viszi végig a füzet rövid keretei között is alaposan a cáfolatot, azért csak ajánljuk a füzet elolvasását mindenkinek, főképp azoknak, akik Ghibu professzor fejtegetéseinek a mi sorainkból is hajlandók igazat adni. Kívánatos volna, hogy e kérdésről a fenti kis füzetten kívül részletesebb, kifejtő munka is jelenjék meg.

Delly-Szabó Géza: Székely, csángó és koltaszegi népdalok. I—V. füzet. Kolozsvár, 1927. Öt kis füzet. A „magyar” dalok mai tömkelegében alig kelt feltűnést. Hangos reklámok nem hirdetik sehol. Ujságokban pár soros „elismerő” kritika. És a zenét kedvelő közönség élvezi továbbra is az ő kedvenc nótáját és tudomást sem vesz arról a pár, de új zenei életet, kultúrát jelentő dalról, mely — szerény formában, de mégis — egy várva-várt minden eddiginél több és értékeesebb klasszikus magyar zenekultúra hajnalsugara.

Egy évtizednél is több idő előtt három fiatal zenész (Bartók, Kodály Zoltán, Lajtha László) különös munkába kezd. Végigvándorolja előbb Erdélyt, majd Észak-Magyarországot és rendkívüli fáradsággal missziót végez: a régi, már teljesen elfelejtett ősi népdalokat egyszerű falusi emberek ajkáról kottára vetik vagy fonográfra veszik. Csiszolva, ütemezve, előírásokkal kibocsátják — és egyszerre — forradalom borul az egyetemes zenekultúrára,

valami kimondhatatlan káosz; — amelyből kiemelkedik két név: Bartók és Kodály; mindkettő az *egyetemes* mai zenekultúra vezéralakja!

Mi történt? Semmi más, minthogy „felfedezték” az ősmagyar, eredeti, sajátos zenét; mely minden kölcsönvett hatás nélkül a maga tiszta, zamatos értékében ott szunnyadt a parasztság lelkében. S ezek az ősmagyar (illetve őseredeti) hangok; s az e dalokat létrehozó puritán, hamisítás nélküli népi lélek a zürzavaros külső és belső káoszban egyszerre, mint rég sóvárgott *pillér* jelent meg, melyben a modern zenekultúra felismerte azt, ami — lényegét képezte, de amit + elvesztett; a tősgyökeres, ősi, sziklaszilárd jellemet. S ma Bartókék munkájával megindult az *első* igazi magyar klasszicizmus, maga után vonva az egyetemes zenekultúra feleledését, *biztos* alapra való helyeződését.

Ezért bírnak a Bartók-Kodály dalok olyan rendkívüli *értékkel*. Nem melódiájáért, mert az valami hihetetlenül egyszerű; nem is érzelmességéért; hanem — lényegéért, jelleméért. Amelyben benne *van a magyar lélek* a maga teljes *egészében!*

Ezekből a dalokból állított össze öt füzetet Delly-Szabó Géza, aki maga is lelkes gyűjtője lett ezeknek az elrejtett kincseknek. Ismételjük, ezek a dalok nem mai értelemben vett dalok. Nem találnak a cigány hegedűjére. Szokatlan, hihetetlenül tömör mély sóhajtások; a lélek mélyéből felbukkanó kifejezni akarása annak a titokteljes mély, bánatos érzésnek, mely a *magyar* lélek, de általában a nép, a földhöz kötött, rögzöt törő, az egész világ megélhetéséért küzdő, de elnyomott, lenézett nép sajátja. Reymont parasztjainak világa érzik belőlük. És megtudjuk azt, hogy a „magyar” lélek egészen más, mint ahogy azt a külföld — a cigány muzsikája nyomán — *hamisan* ismeri. Aki eltud merülni *ebben* a világban, az bántó ellenszenvvel menekül a cigányzene elől, mert érzi, hogy ott más van, mint amilyennek ő érzi a magyar lelkiületet! Ezeknek a nótáknak nagyon komoly, drámai, balladaszerű ízük van; tömörségük, súlyuknál fogva csak nagy kultúrájú énekművészek adhatják elő! A szöveg elválaszthatatlan (a rubato-parlando tempóknál) a zenétől. Egy pontból fakadtak.

Mindenik egy-egy gyöngyszem. Emeljük ki a legmegrázóbbakat: „A húbánat keserűség” „Amerre én járok” „Árva vagyok”... „Asszonyok-asszonyok” „Basa Pista” (gyönyörű ballada); „Imhol kerekedik” „Istenem, istenem” „Kőműves Kelemen” stb.

Mindenesetre a közönség rétegeibe nem fog eljutni. Sokkal mélyebb annál! De akinek van érzéke, szíve és vágyódása meglátni és átélni azt, ami *igazán magyar* (és nem magyaros); annak páratlan gyönyörűséget fognak okozni. Iskolákban kellene tanítani. Delly-

Szabó Gézának páratlan érdeme e vállalkozás; úttörő a rengetegben. Hisszük, hogy a népszerűtlenség nem fogja kedvét elvenni, hanem újabb erővel folytatja a nehéz, de dicsőséges munkát. Akiknek szívük dobog a tiszta magyarságunkért, azok lélekben vele vannak!

Kiss B.

Most jelent meg a Magyar Keresztyének naptára is. A tömbnaplár minden napra igei elmélkedést tartalmaz. Ezeket az elmélkedéseket a legkiválóbb magyar igehirdetők írták, akik között ott találjuk Ravasz László dr. és Kapi Béla evang. püspök nevét is. A naptár megrendelhető Budapesten, VIII. Gyulai Pál-ucca 9. sz. alatt. A naptár ára megragadó hátlappal együtt 1.60 Pengő. 10 példány rendelése esetén 30% kedvezményt adnak.

Sajnálattalunkra lapunk terjedelme nem engedi meg, hogy ez alkalommal valamennyi beküldött könyvet ismertessünk, de a következő számunkban sorra vesszük az elmaradtakat, valamint ujonnan beküldötteket:

Johann Stumpf: Chronica, vom Leben u. Wirken des Ulrich Zwingli. Reformierte Bücherstube, 1931. Kiadta Dr. Weiss Leo.

Adolf Keller: Der Weg der dialektischen Theologie durch die kirchlich Welt. (Eine kleine Kirchenkunde der Gegenwart) 1931. München.

Derzsi Endre: Mit akar a Nőszövetség? Nagyenyed, 1931.

Cs. Lázár László: Isten és ember, Budapest, 1931.

Dr. Kristóf György: Tudományművelés kollegiumainkban. 1931.

Az erdővidéki református egyházmegyében a generális vizitációt dr. Makkai Sándor református püspök folyó évi október 9—20 napjain tartotta meg. Az e tárgyban kiadott esperesi körlevél többek között ezeket mondja: „E látogatásoknál ne a külsőségekre, hanem a lelkiekre helyezük a fősúlyt. Látogassuk az Úr házát. Hallgassuk a Megváltó tanítását. Az anya gyermekével, — mint a Megváltó, — vegyen részt a számukra rendezendő előadásokon. Étkezés: Polgári ebéd — leves és még egyféle — és a vacsora is — „szeszies italok“ nélkül.“

Berlin közelebbi és távolabbi környékén a nyár folyamán, a kirándulások és weekendek számára 28 helyen tartottak ev. istentiszteletet.

Északamerikai Egyesült Államokban a r. kath. lélekszáma 20,091.593. A múlt évben 62 egyházközséget, 10 theol. szemináriumot, 6 árvaházat, 15 elaggottak otthonát és 18 kórházat alapítottak. 145 theol. szemináriumban 17.616 jövendőbeli áldozárt képeznek. Ifjak számára 222, leányok számára 725 felsőbb fokú iskolájuk van. 7.387 népiskolában 2,282.084 gyermek tanul.

A berlini konjunktúra kutató hivatal igazgatója közelebről érdekes előadást tartott az utóbbi idők gazdasági helyzetéről. Előadása során igazolni igyekezett, hogy 1815—1845-ig gazdasági pangás volt, 1845—1873-ig nagy gazdasági fellendülés, ezt követte 1895-ig újabb stagnálási időszak, míg 1920-tól állandóan tart a gazdasági pangás. Multak tapasztalatait figyelembe véve, valószínűnek látszik, hogy a mostani gazdasági krízis, ha talán nem is oly nagy mérvben, mint napjainkban, de el fog tartani a harmincas évek végéig.

Magyarországon a földművesek tartozásainak és a tartozások kamatainak megfizetésére három hónapi haladékot adtak.

„A kapitalista világrend válsága“ címen gr. Károlyi Imrétől, a budapesti Angol-Magyar bank elnökétől, az ismert nagybirtokostól, még sok szó-beszédre és kritikára alkalmat adó, érdekes könyv jelent meg a budapesti könyvpiac-

con. A könyv a mai világhelyzetet teszi alapos kritika tárgyává, feltárja a bolsevizmus veszedelmét és Magyarországra vonatkozólag megmutatja a kivezető utat. Hogy a cél magyar vonatkozásban elérhető legyen, irányelvül felállítja, hogy az államháztartásban az eddigénél fokozottabb megtakarítás és gazdálkodás elve vitessék keresztül; továbbá a holtkézi javak, hitbizományok, egyházi birtokok kisajátítását tartja szükségesnek. Tovább menve foglalkozik a világválság okaival, egyes államok helyzetével, majd külön fejezetben foglalkozik Szovjetországgal. Befejezésül mindent összegezve, elmondja, hogy a kapitalista világrendet még ki lehet vezetni mostani válságából és pedig az összes háborus tartozások törlesztésével, a békeszerződések revíziójával és a népek világszövetségének megalakításával, amely új termelési alapot dolgozna ki. Javasolja átmeneti programként a termelési eszközök fokozatos szocializálását a magánvagyonok limitálását, az adózási rendszernek új alapokra való fektetését stb. stb. Ez esetben — a szerző szerint — megrázkódtatás nélkül következnek el az új világrend. Ellenkező esetben a szörnyű világfelfordulás elkerülhetetlen.

Dr. Ravasz László folyó évi október 1-én mult tizesztendeje, hogy a Petri Elek dunamelléki református püspök elhalálozásával megüresedett püspöki székbe elhivatott. Aggodalmas és fájt szeretetünk kísérte az akkor körünkből eltávozott kolozsvári református theol. tanárt, püspökhelyetttest. A jubiláris dátum alkalmából mi most is a régi ószinte ragaszkodással és tisztelettel emlékezünk meg a főpásztorról és szívünk ószinte meleg érzésével köszöntve Istenünktől hosszú éltet kívánunk részére és áldásos munkásságához Istenünknek megsegítő kegyelméért imádkozunk.

A tavalyi 35 millióval szemben a statisztikusok az egész világon 160 millióra teszik azoknak a munkanélkülieknek a számát, akiket a mai társadalomnak valamelyes uton módon átmenetileg segíyezni kell. Ez a szomorú valóság. Pedig ha hamarabb ébredünk fel, megkeresve a bajok forrását, nem csak beszélünk, tanácsolunk, hanem cselekedünk is, ha költségvetéseinket revidálva többet juttattunk volna az inség akciók szükségletre, ha egész vonalon hamarabb kezdjük meg a takarékoskosságot és ha terített asztalaink bár morzsáiból juttattunk volna az arra reá-

szorultaknak, mennyivel másként lehetne minden. Talán még nem késő. Csak kezdjük már el és pedig sietőleg. Ezt a kötelességünket nyomorban levő embertársaink iránt, minden kertelés nélkül az üzletember keserű igazságával, minden kendőzés nélkül így fejezi ki Strawn úr, az amerikai kereskedelmi kamarák elnöke: „...a szeretetadomány a tehetősebbek részéről most a legjobb biztosítás a bolsevizmus ellen...”

Mi azonban azt mondjuk, hogy nem a kitudjától való félemünkben adakozunk és töröljük le egy-egy könnyet szenvedő embertársaink arcáról, hanem Isten nevében, szívesen és örömmel. „Mert a hol van a ti kincsetek, ott van a ti szívetek is.” Máté VI. 21.

A francia protestáns misszióknak ma 576 állomása van és 2139 evangelizáló helye, ahol 265 európai és 2985 bennszülött misszionárius működik. A francia protestáns felnőtt misszió egyház tagjainak a száma 110.439; hitoktatásban részesül e missziók útján 43.669 gyermek. A fenntartott iskolák száma 1401.

Az egész világon 4598 protestáns misszió-állomás és 40.513 evangelizáló hely van és a missziók felnőtt egyháztagjainak a száma: 306.246. Az egész világon 29.188 európai protestáns misszionárius működik és 15.173 bennszülött misszionárius. Protestáns missziós iskola az egész világon 46.580 van, összesen 240.600 tanulóval.

A protestáns missziók elemi iskolákon kívül ipar- és földművelési iskolákat is tartanak fenn. Ezek a missziók nem csak a hitterjesztés és kultúra terjesztésének a szolgálatában állnak, hanem a gyógyítás és a szociális segítség szolgálatában is. 876 protestáns missziós kórház, 1686 protestáns missziós dispensaire van, ahol 6129 missziós orvos 22.290 missziós ápoló működik.

Az **ujpesti** református egyház presbiteriuma felirattal fordult a Gyáriparosok Országos Szövetségéhez, melyben a munkásságnak a hét közepén való bérkifizetését javasolja. A tapasztalat szerint a hét végén kapott hetibér tekintve a szombat utáni pihenő-ünnepnapot, könnyebben kifordul munkás testvérünk kezéből, mintha a fizetését a hét közepén kapná, amikor másnap nincs ünnepnap munkaszünet.

A **budafoki** református egyház presbiteriuma határozatilag kimondotta, hogy ezentul a presbiterium tagjai a lelkipásztorral együtt mennek be a templomba és előzőleg a lelkészi hivatalban gyülekeznek. Egyidejűleg felhívta az istentiszteleteket rendszeresen nem látogató presbitereket, hogy a vasárnap megszentelésével, jó példával járjanak elől.

Magoss Ferenc mikolai református lelkész az alábbi levelet intézte a nagybányai egyházmegyéhez:

Nagytisztelott és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

A Szentírás tanítja, hogy „miképen holt a test lélek nélkül, akképen holt a hit is cselekedetek nélkül“ (Jakab II. 26.) és arra int: „a ti hitetek mellé ragasszatok jócselekedetet“ (II. Péter I. 5.)

Ezek az apostoli intelmek csengenek fülembe, midőn egyházunk szomorú állapotát látom, intézményeink, különösen iskoláink siralmas vergődését fájó szívvel nézem.

Lám őseink szintén nehéz időben, — hitből származó jóságos cselekedeteikkel meg is alapí-

tották; fenn is tartották ezeket a nemes intézményeket, me pedig fenntartani se tudjuk azokat, hiszen egyrészt szemünk előtt lett semmivé, lett az enyészete.

Nem apadt ugyan ki a jótékonyosság forrása, súlyos gazdasági válság alatt legyöngült és elde ma már nagyon lassacskán csörgedez. Ha a erőtlenedett egyháztagok nem tudnak, nem bírnak kellő erővel egyházi intézményeink támogatására, fenntartására kellő áldozatot hozni, az nagyon megérthető, de ha azok vonogatják magunkat, azok nem érzik egyházunk és iskoláink fenntartására s ez által a jövődő megmentésére a szent elkötelezetést, akikben még van segítségre való erő: az már érthetetlen és elítélni való dolog.

Hogy egyházam iránti igaz szeretetemet ne csak szóval hirdessem, de némileg tettel is bizonyítsam, 50.000 (ötvenezer) lejt adok különféle egyházi és iskolai célokra.

A nagybányai ref. egyházmegyének —	10.000
A szatmári ref. főgimnáziumnak —	10.000
Szatmári ref. nőnövelőnek —	5.000
Nagyvárad ref. árvaháznak kerületivé alakítása céljára —	4.000
Felsőbányai ref. egyháznak —	3.000
Egri ref. egyháznak —	8.000
Mikolai ref. egyháznak —	10.000

Összesen: Lei 50.000

Jól tudom, hogy ezt nem okvetlen szükséges az egyházmegyének bejelenteni, ha mégis bejelentem, azért teszem, mert az egyházmegye ellenőrzése alá kívánom helyezni magamat.

Az egyházmegyének juttatott 10.000 lejre nézve óhajtásom az, hogy annak évi kamata mindaddig, míg az állam, vagy egyház a tanítói özvegyekről és árvákról intézményesen nem gondoskodik, de legfeljebb 10 évig, a most alakult nagybányai ref. egyházmegyei tanítói gyámintézetnek adassék évről-évre, azután pedig az egyházmegyei közgyűlés legbölcsebb be-látása szerint intézkedjék felette.

Midőn ezeknek egyszerű tudomásul vételét kérem, Isten áldását eszedem egyházmegyénk minden tagjára, nagyjaira és kicsinyeire és az egész magyar ref. Sionra.

Mikola, 1931 szeptember 28-án.

Az egyházmegyei közgyűlésnek

készséges hive

Magoss Ferenc,
ref. lelkész.

Közelebről már a második ilyen adakozást bejelentő levelet közöljük olvasóinkkal, a legnagyobb lelki gyönyörűséggel. Ezt a cselekedetet nem lehet, nem kell dicsérni. Ez magáért beszél.

A **dunamelléki** református egyházkerület folyó évi november 14—16. napjain tartotta meg ez évi rendes közgyűlését, Budapesten.

Magyarországon a kecskeméti református egyházmegye őszi közgyűlése foglalkozott a nagy anyagi terhekkal kapcsolatban a theologia akadémiák és pedig a budapesti és pápai főiskola egyesítésének a kérdésével, amelyet az egyházmegye éppen a fenntartási nehézségek miatt szükségesnek tart.

Szegeden tovább folytatják a megkezdett házi istentiszteletek tartását. Amelyeket mindig más-más utcában lakó hittestvéreink házában tartanak meg. Milyen üdvös lenne, ha erre mifelénk is bevezetnénk ezt a szép egyházi régi szokást.

A **magyarországi** szocialista pártválasztmány kimondotta, hogy a párt tagjai állásokat, tisztségeket nem halmozhatnak, követke-

zéseképen tehát csak egy tisztség után kaphatnak díjazást is. Milyen jó lenne erre, a szerintünk nagyon is életbevágó határozatra felfigyelni és a mi tájékaikön is revidálni a tisztségeket és azoknak dotációját.

Dobó Istvánnak, az egri hősnek az 1558-ban kelt végrendeletét folyó évi július 16-án, váratlanul megtalálták az olaszliszkai községi levéltárban.

Benedek Árpád kolozsvár-hidelvei református lelkésznek nyugugalomba vonulásával megüresedett lelkészállásra, a meghirdetett pályázat eredményében 22-en pályáztak. Ezek közül a hívek általi meghallgatásra az egyházközség presbiteriuma: dr. Muzsnay László tekei, az esperes: dr. Dávid György kibédi míg a püspök: Biró Mózes marosszentkirályi lelkészt jelölte. Mind három a részökre kijelölt istentiszteleti napon szolgálatukat elvégezték, ennél fogva a lelkész megválasztására határnapul folyó évi november 8-ának d. e. 10 órára tűzetett ki. A választásból Biró Mózes került ki nagy szótöbbséggel.

A kolozsvári református egyház megye folyó évi október 14-én tartotta meg Kolozsvárt évi rendes közgyűlését és ezzel kapcsolatos lelkész-tanítói és nőszövetségi konferenciáját.

A Kecskeméten megjelenő „Reformátusok Lapja” című egyházi híradó az ottani hívek áldozatkészségéből és jóindulatú támogatásából tartja fenn magát. Megalakították a „Reformátusok Lapja barátainak Szövetségét”. A szövetség, illetve a gyülekezet tagjai vállalkoztak arra, hogy a lapot hétről-hétre hittestvéreikhez eljuttatják.

A makói református egyházközségben a stólakérdés végleges rendezése céljából tervezetet dolgoztak ki. A tervezet szerint a rendes istentiszteleti idő alatt végzett esketésért és kereselésért, továbbá az egyszerű könyörgésses temetésért megszüntetik a stólat.

A debreczeni Kereskedelmi és Iparkamara egy konkrét esetben olyan szakvéleményt adott, hogy az iparos az új törvény szerint köteles a tanoncának vallása ünnepnapjain az istentisztelet látogatására időt engedni és felügyelni arra, hogy a nála lakó kiskorú tanonc az istentiszteletet látogassa is.

Zsebesen (Csehország) 11 református család, rokonai és hozzátartozóik segítségével egy 141 kg. súlyú harangot öntettek. A harangot a bárcai templomban Péter Mihály ref. esperes áldotta meg. A harang felírása: „Soli Deo Gloria”.

Debreczenben közeljövőben egy kálvinista szellemű napilap indul meg. A szerkesztését dr. Szatai Ferenc lapszerkesztő vállalta.

A református vallást követő egyének létszáma a következő statisztikai adatokat tünteti fel: Európában 12.000 gyülekezet van 6.500.000 lélekszámmal. Keletindianában 65 gyülekezet 40.000 lélekkel. Kínában 643 gyülekezet 11.000 lélekkel; Japán Koreával és Jávával 280 gyülekezet 130.000 lélekkel; Észak-Indiában 10 egyház, 120 gyülekezet, 146.000 lélekkel. Filippi stb. szigetek 231 gyülekezet 20.000 lélekkel. Egész Ázsiában 14 egyház 550 gyülekezet 1.000.000 lélekkel. Észak-Amerikában van 15 református egyház 2760 gyülekezet 8.500.000 lélek. Dél-Amerikában 255 gyülekezet 60.000 lélek. Nyugat-indiai szigetek 233 gyülekezet 60.000 lélek. Afrika 17 egyház, 170 gyülekezet, 1.000.000 lélekkel. Az egész világon van 49.000 református egyházközség és 20 millió lélek tiszta kálvini alapon.

A dési református egyház megye folyó évi október 14-én tartotta meg az évi rendes közgyűlését Désen általános nagy érdeklődés mellett, melynek kiemelkedő pontja volt Kovács

László esperesnek részletes, mindenre kiterjedő, nagy gonddal összeállított esperesi jelentése.

A marosvásárhelyi református Nőszövetség irányítása mellett működő falusi szolgálóleányok bibliaköre folyó évi szeptember 27-én családias jellegű szeretetvendégségre gyűjtötte össze tagjait. A szeretetvendégségen mintegy 50 szolgálóleány gyűlt össze. Ez a bibliakör, a marosvásárhelyre került és otthonuktól elszakadt cselédleányokat veszi gondozásába, minden vasárnap 4 órai kezdettel rendszeresen bibliaórát, ismeretterjesztő és szórakoztató előadásokat tart tagjai részére.

Magyarországon a középiskolák nagyrésztében a beiratkozás alkalmával a következő címeken fizettek a tanulók díjakat: 1. Felvételi díj címén 3 P; 2. Értékesítő díj címén: 140 P; Kezelési díj címén: 50 fillér; 4. Ifjúsági könyvtárra 1 P; 5. Kirándulási alapra: 50 fillér; 6. Tanárok házára: 3 P; 7. Fűtési átalányra: 13 P 60 fillér; 8. Filmelőadásokra: 2 P 24 fillér; 9. Felszerelési díjra: 12 P; 10. Tatarozási járulék címén: 4 P; 11. Iskolai szanatórium céljaira: 1 P; 12. Osztályfői díjra: 1 P 60 fillér; 13. Énekzene díjban: 1 P; 14. Testnevelési alapra: 2 P 40 fillér, és 15. Sport és üdülőtételek céljaira: 1 P. Ezek szerint 15 különböző címeken kellett a szülőnek gyermeke után fizetnie a beiratkozáskor összesen 48 Pengő 24 fillért (kb. 1440 Lei.)

Amerikában évente több, mint 3000 iskolás-gyermek tűnik el. Törvényjavaslat készül, mely kötelezővé teszi, hogy ujjlenyomatot vegyenek minden iskolásgyermekről.

Németországban az ottani kommunisták, a vasárnapi iskoláinkhoz hasonló szervezetet létesítettek „Gyermekek barátja” címen, amely az ók munkájuknak készíti elő a talajt. A múlt évi adatok szerint, 800 helyi osztályuk van 120.000 gyermekkel és 60.000 szülővel. De nem csak a kommunisták fentebb érintett szervezeteivel kell az evangéliumi vasárnapi iskoláknak fel venni a harcot, hanem a mórmonokkal is, akiknek 151 vasárnapi iskolájuk van 1440 tanítóval és 8254 növendékkel.

A debreczeni dohánybevéltő hivatal munkái és munkásnői heti 4 filléres (kb. 12 Lei) hozzájárulásból 800 Pengőt (kb. 24.000 Lt) utaltak át a debreczeni Kersztyén Ifjúsági Egyesület székhez alapja javára.

Közép-németországban az ottani könyvkereskedők szövetsége gyűlést tartott, amelyen megállapították, hogy Németországban tudományos könyvet már egyáltalán nem lehet kiadni, mert nincs vásárló közönsége. Még el lehet adni a bűnügyi regényeket, de ezeknek a forgalma is csökkent több mint 50%-ában.

A Kersztyén Ifjúsági Egyesületek kecskeméti nemzeti konferenciája a következő ünnepélyes nyilatkozatot tette: „A magyar Kersztyén Ifjúsági Egyesületek 1931. évi kecskeméti nemzeti konferenciájának tagjai fájdalommal állapítják meg, hogy a vasárnap meg nem szentelése nemcsak Isten akaratával ellenkezik, hanem súlyosan akadályozza a magyar ifjúság testi és lelki fejlődését. Ezért elhatározták, hogy úgy az egyéni, családi és a társadalmi életben, mint hivatásuk körében mindent elkövetnek a vasárnap megszentelése érdekében s a kersztyén magyar vasárnap biztosítását törvényhozásilag is követelik.”

A brassói ref. egyházközség területét körzetekre osztva, a presbiterek rendszeresen látogatják és gondozzák hittestvéreiket. Az így végzett munkájuk eredményeiről a presbiterium tagjai havonként egyszer közös megbeszélést tartanak.

Az újvidéki (Jugoszlávia) református egyház második templomát, a régi templomtól 5 km. távolságra fekvő telepen építtette fel és ünnepélyes istentisztelet keretében szentelte fel, folyó évi augusztus 30-án.

Érdekes statisztikai kimutatás jelent meg arról, hogy Oroszországban hány zsidó eredetű ember foglal helyet a vezető állásokban. Ezek szerint 22 népbiztos közül 17, a hadügyi bizottság 43 tagja közül 33, a külügyi népbizottság 16 vezetője közül 13, a pénzügyi bizottság 30 tagja közül 24, a közoktatásügyi bizottság 53 tagja közül 42, a szociális segélyakciónak minden vezetője zsidó, a munkabizottság 8 tagja közül 7, az orosz vereskereszt vezetői valamennyien, és végül a megyei bizottság 23 tagja közül 21 zsidó. A szovjet főhivatalnokai közül 34 lett, 30 orosz, 12 örmény, 10 német és 447 zsidó.

Lengyelországban a házassági törvény korszakalkotó újítást hozott be. Mindenkinék, aki házasságra akar lépni köteles előbb megvizsgáltatnia magát orvossal és igazolnia kell, hogy sem vérbaja, sem tuberkulózisa nincsen és hogy nem gyenge elméjű.

A hunyadmegyei bácsii magyarságnak lélekemelő szép ünnepe foly le folyó évi október 25-én. Ugyanis ekkor szentelték fel a 400 lelket számláló bácsii magyar testvéreinknek áldozatkészsége folytán felépített, a hunyadmegyei Kultúr-házat, a bácsii Kálvin-házat helybeli és a vidék egyházi és világi embereinknek élénk részvétele mellett. A Kálvin-ház 20 méter hosszú és X méter széles, amely egy színpaddal ellátott nagy teremből és egy olvasóteremből áll.

Magyarországi mintára nálunk is életre hívták folyó évi október 1-től kezdve a postatakarékpénztári intézményt. A betéteket az állam garantálja, titkosak, le nem foglalhatók, és azok mentesek mindennemű állami, községi avagy egyéb adóktól. 2000 Lei-ig bármely postahivatalnál fel lehet venni a betett összeget, tehát nemcsak ottan, ahol a betéteket elhelyezték. Az idevágó és esetleg szükséges bővebb felvilágosításokat minden postahivatal megadja.

A Tiszáninnen Református Egyházkerület nyugdíjintézete súlyos válságba került. Fizetési kötelezettségeinek nem tud eleget tenni. Fájdalommal regisztráljuk e megdöbbentő hírt, amely nekünk erdélyieknek intő példa, hogy e végtelen súlyos időkben kettőzött éberséggel és feltű szeretettel, megértéssel örköd-jünk, ma még jól álló nyugdíjintézetünkön és ne ragadtassuk magunkat olyan lépésre, melyet később helyrehozhatatlanul megbánhatunk.

A debreceni tudományegyetemen (mely intézményről lapunk zártakor azt a hírt kaptuk, hogy a magyar kormány meg akarja szüntetni) néhány év óta szokásba jött, hogy mindenik fakultásról egy-egy diák felveszi a régi debreceni diákok zöld-fekete tógáját. Ujabban a doktoravatásra is bevonult a tóga. Az egyetemi tanács úgy határozott, hogy a doktorrá avatandónak is fel kell öltetni a debreceni diákok ősi viseletét.

A keeskeméti református egyházközségben már megkezdették a konfirmációra való előkészítő tanítást. Az egyházi szabályzatuk alapján 12 éven aluliakat semmi körülmények között nem bocsátják konfirmációra.

Magyarország egyik laptársunk felhívást intéz az állásnélküli tanár, tanító és segédlelkészekhez, hogy ha vállalkoznak az Országos Református Szeretetszövetség agitációs munkájára, akkor jelentkezzenek. Midőn e közleményt olvastuk, önkéntelen

felvetődött előttünk egy kérdés. Hát már ilyet is kitermelt ez a lehetetlen súlyos gazdasági élet. Állásnélküli segédlelkészeket? Ez a fájdalmas hír szolgáljon nekünk is figyelmeztetésül, hogy egy szép napon nehogy hasonló sorsra ébresszük az élet küzdelmében amúgy is agyongyötört, ifjúságunkat.

Napoleon összegyűjtött írásait most egy német vállalat 50 kötetben kiadja. Franciaországban eddig még nem jelent meg egyöntetű teljes Napoleon-kiadás. A német kiadó most a legkiválóbb Napoleon-kutatókkal összegyűjtette Napoleon minden forgalomban levő iratait és lefordíttatta német nyelvre.

Az angol papság körében mozgalom indult meg, hogy a tébolydákban rendszeresen működjenek papok és minden elmebeteggel egyenként foglalkozzanak. Mert a lelkipásztorok sokkal többet használnak az elmebetegeknek, mint az orvosok, a kényszerzubbony és a hideg tus.

A kolozsvári református teológia fakultása a reformáció emlékezetére folyó évi október hó 31-én akadémiai istentiszteletet tartott, estve pedig műsoros emlékünnepelet, a teológia dísztermében, amely alkalommal Zwingliről, a nagy reformátorról emlékezett meg dr. Nagy Géza professzor emlékbeszédében.

Japánban az „Oszaka Mainichi” című egyik legnagyobb napilap hetenként többször vallási rovatot is hoz. A „Yomiuri” című napilap külön szerkesztőt alkalmazott a vallási kérdések nyilvántartására.

Németországban és különösen Angliában, — a legtökéletesebb gyermeknevelés hazájában — hogy a gyermeket minél nagyobb önállóságra neveljék, már 7—8 éves gyermekek is egyedül mennek az iskolába nyakukon kis táblácskával és a táblácskán az iskola pontos címével. Az iskolából hazamenet a tanítónő ezt a táblácskát megfordítja a gyermek nyakán, amelyen most apja pontos neve és címe áll.

A gyömrői (Magyarország) református egyházközségben a gazdáktól gyűjtött gabona és egyéb élelmiszerek felhasználásával karácsonytól kezdve naponként 50—60 embernek ad friss kenyeret, amelyet a gazdák felváltva sütnék meg. Ahol a kenyeret sütik, ottan melegedőt is rendeznek be ugyanazzal a tűzzel a szegények számára.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. D. Gy. Köszönöm cikkedet, következő számainkban sort keríték reá.

O. Imre, Zürich. Cikkét vettem, nagyon köszönöm. Levelet irtam, választ várok. Boldog karácsonyi ünnepeket és áldott új esztendő-t kívánok. Ugyanezeket a kívánságaimat tolmácsolja Cz. J.-nak is.

A. S. Bácsfeketehegy. Nagyszerű Református Valláskönyveteket a következő számban ismertetni fogjuk.

S. G. Kolozsvár. Ige magyarázatát köszönöm, közölni fogom.

K. B. Csernátfalu. Ismertetését, ebben a számban közlöm és köszönöm az apró és érdekes közleményeit.

M. L. Borosjenő. Tanulmánya nagyon érdekes, azonban lapunk terjedelméhez képest hosszú, de azért helyet adunk számára.

N. J. Kolozsvárt. A beszámolót köszönöm. Megdöbbentő: Huszönöt lelkészi ajánlólevél az adventista iratterjesztés szolgálatában! — A következő számban jön.

